

Nr 6.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 29 juni 1945 (nr 520) om återställande av viss från ockuperat land härrörande egendom, m. m.; given Stockholms slott den 19 december 1952.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) lag angående fortsatt giltighet av lagen den 29 juni 1945 (nr 520) om återställande av viss från ockuperat land härrörande egendom;
- 2) lag angående fortsatt giltighet av lagen samma dag (nr 522) om kontroll å viss utländsk egendom m. m.;
- 3) lag angående fortsatt giltighet av lagen den 14 december 1945 (nr 885) om administration av vissa bolag m. m.; samt
- 4) lag angående fortsatt giltighet av lagen den 10 juli 1947 (nr 486) om dödande av vissa utanför Sverige befintliga handlingar.

GUSTAF ADOLF.

Herman Zetterberg.

F ö r s l a g

till

L a g

angående fortsatt giltighet av lagen den 29 juni 1945 (nr 520) om återställande av viss från ockuperat land härrörande egendom.

Härigenom förordnas, att lagen den 29 juni 1945 om återställande av viss från ockuperat land härrörande egendom, vilken enligt lag den 22 februari 1952 (nr 59) gäller till och med den 30 juni 1953, skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1954.

F ö r s l a g

till

L a g

angående fortsatt giltighet av lagen den 29 juni 1945 (nr 522) om kontroll å viss utländsk egendom m. m.

Härigenom förordnas, att lagen den 29 juni 1945 om kontroll å viss utländsk egendom m. m.,¹ vilken enligt lag den 22 februari 1952 (nr 60) gäller till och med den 30 juni 1953, skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1954.

F ö r s l a g

till

L a g

angående fortsatt giltighet av lagen den 14 december 1945 (nr 885) om administration av vissa bolag m. m.

Härigenom förordnas, att lagen den 14 december 1945 om administration av vissa bolag m. m., vilken enligt lag den 22 februari 1952 (nr 61) gäller till och med den 30 juni 1953, skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1954.

¹ Senaste lydelse, se SFS 1945: 887 och 1947: 110.

Förslag

till

Lag

angående fortsatt giltighet av lagen den 10 juli 1947 (nr 486) om
dödande av vissa utanför Sverige befintliga handlingar.

Härigenom förordnas, att lagen den 10 juli 1947 om dödande av vissa utanför Sverige befintliga handlingar, vilken enligt lag den 22 februari 1952 (nr 62) gäller till och med den 30 juni 1953, skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1954.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 6 november 1952.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, HAMMARSKJÖLD, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL.

Efter gemensam beredning med tillförordnade ministern för utrikes ärendena, statsrådet Hammarskjöld, samt cheferna för finans- och handelsdepartementen anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, fråga om *fortsatt giltighet av lagstiftningen rörande den tyska egendomen i Sverige m. m.* samt anför därvid följande.

Ifrågaravande lagstiftning har tillkommit för att möta de problem, som efter axelmakternas nederlag uppstått beträffande vissa tillgångar i Sverige, nämligen dels i ockuperade länder rövad och sedan hitförd egendom och dels egendom, som av de allierade makterna betraktats såsom tillhörig fientliga rättssubjekt. Lagstiftningen innefattas i fyra olika lagar, nämligen lagen den 29 juni 1945 (nr 520) om återställande av viss från ockuperat land härrörande egendom, lagen samma dag (nr 522) om kontroll å viss utländsk egendom m. m., lagen den 14 december 1945 (nr 885) om administration av vissa bolag m. m. samt lagen den 10 juli 1947 (nr 486) om dödande av vissa utanför Sverige befintliga handlingar. Samtliga lagar gäller, efter vidtagna förlängningar, till och med den 30 juni 1953. För handhavandet av de kontroll- och förvaltningsuppgifter, som avses med denna lagstiftning, har inrättats en administrativ statsmyndighet, flyktkapitalbyrån, och en särskild statlig nämnd med väsentligen judiciell funktion, restitutionsnämnden.

Enligt *lagen om återställande av viss från ockuperat land härrörande egendom* — den s. k. restitutionslagen — äger Kungl. Maj:t förordna, att lagens bestämmelser skall gälla med avseende å egendom från stat, vars område efter utgången av augusti 1939 varit ockuperat. Lagen upptager en särskild procedur, ägnad att möjliggöra ett snabbt återställande av egendom, som under ockupation rättsstridigt fränhänts rätte innehavaren. Ansökan om sådant återställande göres regelmässigt hos flyktkapitalbyrån och skall, då erforderlig utredning inkommit, för avgörande överlämnas till restitutionsnämnden. Nämnden kan förordna om kvarstad å egendom och skall, då ansökning om egendoms återställande bifalles, omedelbart föranstalta om egendomens omhändertagande, där det ej förut skett. Skall egen-

dom återställas, äger den som åtkommit egendomen genom godtrosförvärv att av allmänna medel erhålla ersättning därför med belopp, som med hänsyn till vad han själv erlagt för egendomen finnes skäligt, ävensom gottgörelse för sina kostnader i samband med restitutionsärendet.

Genom kungörelse den 31 juli 1945 (nr 589) har Kungl. Maj:t förordnat att bestämmelserna i restitutionslagen skall gälla med avseende å egendom, härrörande från stater, vilkas områden efter utgången av augusti 1939 varit ockuperade av Tyskland. Lagen har tillämpats endast i jämförelsevis ringa omfattning. T. o. m. 1949 hade restitutionsnämnden behandlat 66 ansökningar om återställande av rövad egendom, varjämte under tiden 1/1—31/10 1950 till flykttkapitalbyrån inkommit 1 dylik ansökning. Efter oktober 1950 har ingen sådan ansökning inkommit till byrån.

Jämlikt *lagen om kontroll å viss utländsk egendom m. m.*, i fortsättningen benämnd kontrollagen, äger Kungl. Maj:t förordna om skingringsförbud å här befintlig egendom, tillhörande viss främmande stat, juridisk person eller medborgare i samma stat eller annan som är bosatt i staten, då i anledning av kapitalflykt till riket eller eljest med hänsyn till rådande, av kriget föranledda utomordentliga förhållanden befinnes nödigt att vinna kontroll över utländsk egendom inom riket. Restitutionsnämnden kan på framställning av flykttkapitalbyrån förordna om kvarstad på egendom under skingringsförbud, om risk föreligger att egendomen undanstickes eller förstöres eller om åtgärden erfordras för att egendomen skall komma till ändamålsenlig och ur allmän synpunkt lämplig användning. Kvarstad kan under samma förutsättningar komma till stånd också beträffande viss egendom utanför skingringsförbudets ram, nämligen här befintlig egendom, tillhörig aktiebolag, ekonomisk förening eller annan juridisk person, över vilken ett bestämmande inflytande föreligger från land som avses med gällande skingringsförbud. Egendom under kvarstad förvaltas regelmässigt genom en av flykttkapitalbyrån utsedd syssloman. Egendomen må med tillstånd av Kungl. Maj:t eller flykttkapitalbyrån försäljas, bl. a. om så befinnes erforderligt för att den skall komma till ändamålsenlig och ur allmän synpunkt lämplig användning.

Med stöd av kontrollagen har genom kungörelse den 29 juni 1945 (nr 526) förordnats om skingringsförbud å tysk egendom m. m. samt genom kungörelse den 17 augusti samma år (nr 607) å japansk egendom m. m. Intill utgången av oktober 1952 har restitutionsnämnden beslutat kvarstad i sammanlagt 1 254 fall.

Lagen om administration av vissa bolag m. m., i fortsättningen kallad administrationslagen, avser att bereda möjlighet att under vissa förutsättningar förordna om offentlig förvaltning av svenska aktiebolag, ekonomiska föreningar eller andra juridiska personer, över vilka föreligger ett bestämmande utländskt inflytande från land som avses med meddelat skingringsförbud. Administration beslutas av restitutionsnämnden på framställning av flykttkapitalbyrån. Administrationen omhänderhaves av särskilt utsedd administrator, vilken har ej mindre att i förhållande till tredjeman handla å

den juridiska personens vägnar samt inför domstolar och andra myndigheter företräda den juridiska personen än även att utöva de befogenheter som eljest tillkommer bolagsstämma, föreningssammanträde, styrelse, firmatecknare, likvidator eller annat organ för den juridiska personen. För vissa särskilt betydelsefulla förvaltningsåtgärder såsom överlåtelse av fast egendom eller rörelse samt frivillig likvidation erfordras emellertid tillstånd av Kungl. Maj:t eller flykttkapitalbyrån, i visst fall jämväl av det organ som eljest ägt besluta om åtgärden å den juridiska personens vägnar.

Administration har intill utgången av oktober 1951 beslutats i 63 fall, samtliga avseende bolag underkastade tyskt inflytande. Därefter har icke något sådant fall förevarit. Beträffande åtskilliga bolag, över vilka ett bestämmande tyskt inflytande förelegat, har det icke ansetts erforderligt att begära administration. Nödig kontroll och ledning har då åvägabragts i annan ordning. I ett flertal fall har sålunda de tyskägda aktierna i bolaget omhändertagits genom kvarstad, varefter de med aktieinnehavet förenade befogenheterna med avseende å bolagets skötsel utövats av särskilt utsedd sysselman.

Lagen om dödande av vissa utanför Sverige befintliga handlingar utgör ett komplement till kontroll- och administrationslagarna. Enligt lagen kan ett särskilt mortifikationsförfarande tillämpas i fråga om utomlands befintliga aktier i svenska bolag under förutsättning att aktierna tillhör tyskt eller tyskdominerat rättssubjekt. Detsamma gäller beträffande obligationer och andra handlingar, vilkas företeende utgör villkor för rätt att söka betalning. Då handling dödats, skall i dess ställe utfärdas ny handling, vilken blir bärare av den rätt som kunnat grundas på den dödade handlingen. Den nya handlingen kan därefter, liksom annan här befintlig tysk egendom, bli föremål för åtgärd enligt kontrollagen.

Det särskilda dödningsförfarandet har intill utgången av oktober 1951 kommit till användning i 51 fall men därefter icke i något fall.

Med stöd av den lagstiftning för vilken nu redogjorts bedrivs sedan 1945 flykttkapitalbyråns verksamhet för att omhändertaga och realisera den tyska egendom, som finnes i Sverige. Genom realisationen förvandlas egendomen i reda pengar, vilka insätts på svensk-tyska clearingkontot i riksbanken.

Rörande den slutliga dispositionen av de tyska tillgångarna i Sverige träffades den 18 juli 1946 i Washington en uppgörelse mellan å ena sidan svenska regeringsrepresentanter samt å andra sidan företrädare för Amerikas förenta stater, Storbritanniens och Frankrikes regeringar. Uppgörelsen förelades riksdagen genom proposition nr 367/1946 och blev av riksdagen godkänd. I korthet innebär denna överenskommelse följande. Sverige åtager sig att fullfölja det nuvarande kontroll- och likvidationsförfarandet. Den genom likvidationen uppkomna behållningen betraktas principiellt som tysk egendom men skall användas för huvudsakligen följande två ändamål: Ett belopp av 150 miljoner kronor skall användas till inköp av varor för det tyska

folkhushållets behov. Resten — som preliminärt uppskattades till omkring 225 miljoner kronor — skall disponeras för betalning av svenska fordringar gentemot Tyskland. En förutsättning för en uppgörelse angående den tyska egendomen efter angivna linjer har från svensk synpunkt varit, att de enskilda tyskar, vilkas egendom likviderats, skall få ersättning för sin egendomsförlust samt att de allierade svarar för att sådan ersättning blir utbetalad.

Fördelningen mellan de svenska fordringsägarna av de för detta ändamål tillgängliga tyska tillgångarna skall ske genom tvångsclearing. I proposition nr 197/1950 hemställdes Kungl. Maj:t om riksdagens godkännande av vissa allmänna riktlinjer för en dylik tvångsclearing. Med vissa ändringar, som föranleddes av första lagutskottets i utlåtande nr 30/1950 gjorda uttalanden, godkände riksdagen det i propositionen framlagda förslaget (riksdagens skrivelse nr 356/1950). Verkställandet av tvångsclearingen har uppdragits åt en för ändamålet inrättad nämnd, likvidationsnämnden.

Flyktkapitalbyrån har i skrivelse den 21 oktober 1952 hemställt, att åtgärder måtte vidtagas för förlängning ytterligare ett år av restitutions-, kontroll-, administrations- och dödningslagarna. I en vid skrivelsen fogad promemoria har anförts:

Byrån har tidigare i samband med begäran om förlängning av giltighetstiden för de fyra lagarna framhållit svårigheten att på förhand beräkna när byråns arbetsuppgifter kunna bli slutförda. Ehuru avvecklingen av den tyska egendomen i Sverige numera till största delen slutförts kvarstå sagda svårigheter alltjämt och det är fortfarande omöjligt att exakt bestämma när byråns verksamhet kan upphöra.

Under sistförflutna budgetår inbringade avvecklingsarbetet omkring 32,7 miljoner. Byrån beräknar att avvecklingen av de återstående tyska förmögenhetsobjekten i riket räknat från den 1 juli 1952 kommer att inbringa omkring 20 miljoner kronor. Arbetet därmed beräknas av byrån kunna slutföras till största delen under nuvarande budgetår. På grundval av sin erfarenhet av avvecklingsarbetet anser sig byrån emellertid kunna förutse att åtskilliga ärenden komma att kvarstå vid budgetårets slut. Byrån har därför begärt anslag för fortsatt verksamhet jämväl under budgetåret 1953/54.

Byrån anser det nödvändigt att den lagstiftning, med stöd av vilken byråns verksamhet nu bedrivs, äger giltighet även under nästa budgetår. Förlängning av giltighetstiden för angivna lagar bör därför enligt byråns mening ske för tiden till och med den 30 juni 1954.

I första hand är byrån beroende av den möjlighet att erhålla behörighet att förfoga över egendom, som lämnats i *kontrollagen*. I vilken utsträckning kvarstadsförfarande blir erforderligt under nästa budgetår är icke möjligt att förutsäga. Byrån bedömer emellertid att så blir förhållandet i åtskilliga fall.

Administrationslagen har under de två sistförflutna åren icke tillämpats i något fall. Med hänsyn till vissa pågående utredningsarbeten anser byrån emellertid ej uteslutet att tillämpning av lagen erfordras under nästa budgetår. I vart fall anser byrån att möjlighet för tillämpning av lagen bör finnas så länge byrån fortsätter sitt avvecklingsarbete.

I vad mån det kommer att bli erforderligt med tillämpning av *dödningslagen* under nästa budgetår kan icke förutses. Byrån håller dock icke för osannolikt att så blir fallet.

Restitutionslagen har under sistförflutna år icke tillämpats i något fall. Enstaka förfrågningar om möjlighet att erhålla restitution enligt lagen har emellertid under året gjorts hos byrån. Byrån har därvid hänvisat vederbörande att efter verkställd utredning ingiva framställning till byrån i den ordning, lagen föreskriver. Det synes därför ej osannolikt att ansökningar om restitution enligt lagen komma att ingivas.

Departementschefen.

Ehuru avvecklingen av den egendom som avses med den ifrågavarande lagstiftningen nu är till största delen genomförd, räknar flytkapitalbyrån med att vissa avvecklingsuppgifter kommer att återstå efter den 30 juni 1953, då giltighetstiden utgår för den lagstiftning, varå byråns verksamhet bygger. Denna lagstiftning bör därför förlängas ytterligare ett år.

I enlighet med det anförda ha inom justitiedepartementet upprättats förslag till

1) lag angående fortsatt giltighet av lagen den 29 juni 1945 (nr 520) om återställande av viss från ockuperat land härrörande egendom;

2) lag angående fortsatt giltighet av lagen samma dag (nr 522) om kontroll å viss utländsk egendom m. m.;

3) lag angående fortsatt giltighet av lagen den 14 december 1945 (nr 885) om administration av vissa bolag m. m.; samt

4) lag angående fortsatt giltighet av lagen den 10 juli 1947 (nr 486) om dödande av vissa utanför Sverige befintliga handlingar.

Föredraganden hemställer, att lagrådets utlåtande över förslagen, av den lydelse bilaga¹ till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Harriet Stangenberg.

¹ Bilagan, vilken är likalydande med de vid propositionen fogade lagförslagen, har här utslutits.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 1 december 1952.

N ä r v a r a n d e:

justitieråden NISSEN,
HELLQUIST,
KARLGREN,
regeringsrådet ECKERBERG.

Enligt lagrådet den 17 november 1952 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 6 november 1952, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till

1) lag angående fortsatt giltighet av lagen den 29 juni 1945 (nr 520) om återställande av viss från ockuperat land härrörande egendom;

2) lag angående fortsatt giltighet av lagen samma dag (nr 522) om kontroll å viss utländsk egendom m. m.;

3) lag angående fortsatt giltighet av lagen den 14 december 1945 (nr 885) om administration av vissa bolag m. m.; samt

4) lag angående fortsatt giltighet av lagen den 10 juli 1947 (nr 486) om dödande av vissa utanför Sverige befintliga handlingar.

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, föredrogos inför lagrådet av byråchefen för lagärenden i justitiedepartementet, hovrättsassessorn S. Dennemark.

Lagrådet lämnade förslagen utan erinran.

Ur protokollet:

Olle Lundberg.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 19 december 1952.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, HAMMARSKJÖLD, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Efter gemensam beredning med ministern för utrikes ärendena samt cheferna för finans- och handelsdepartementen anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, lagrådets den 1 december 1952 avgivna utlåtande över de till lagrådet den 17 november 1952 remitterade förslagen till

- 1) lag angående fortsatt giltighet av lagen den 29 juni 1945 (nr 520) om återställande av viss från ockuperat land härrörande egendom;
- 2) lag angående fortsatt giltighet av lagen samma dag (nr 522) om kontroll å viss utländsk egendom m. m.;
- 3) lag angående fortsatt giltighet av lagen den 14 december 1945 (nr 885) om administration av vissa bolag m. m.; samt
- 4) lag angående fortsatt giltighet av lagen den 10 juli 1947 (nr 486) om dödande av vissa utanför Sverige befintliga handlingar.

Fördraganden hemställer, att lagförslagen, som av lagrådet lämnats utan erinran, måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Harriet Stangenberg.